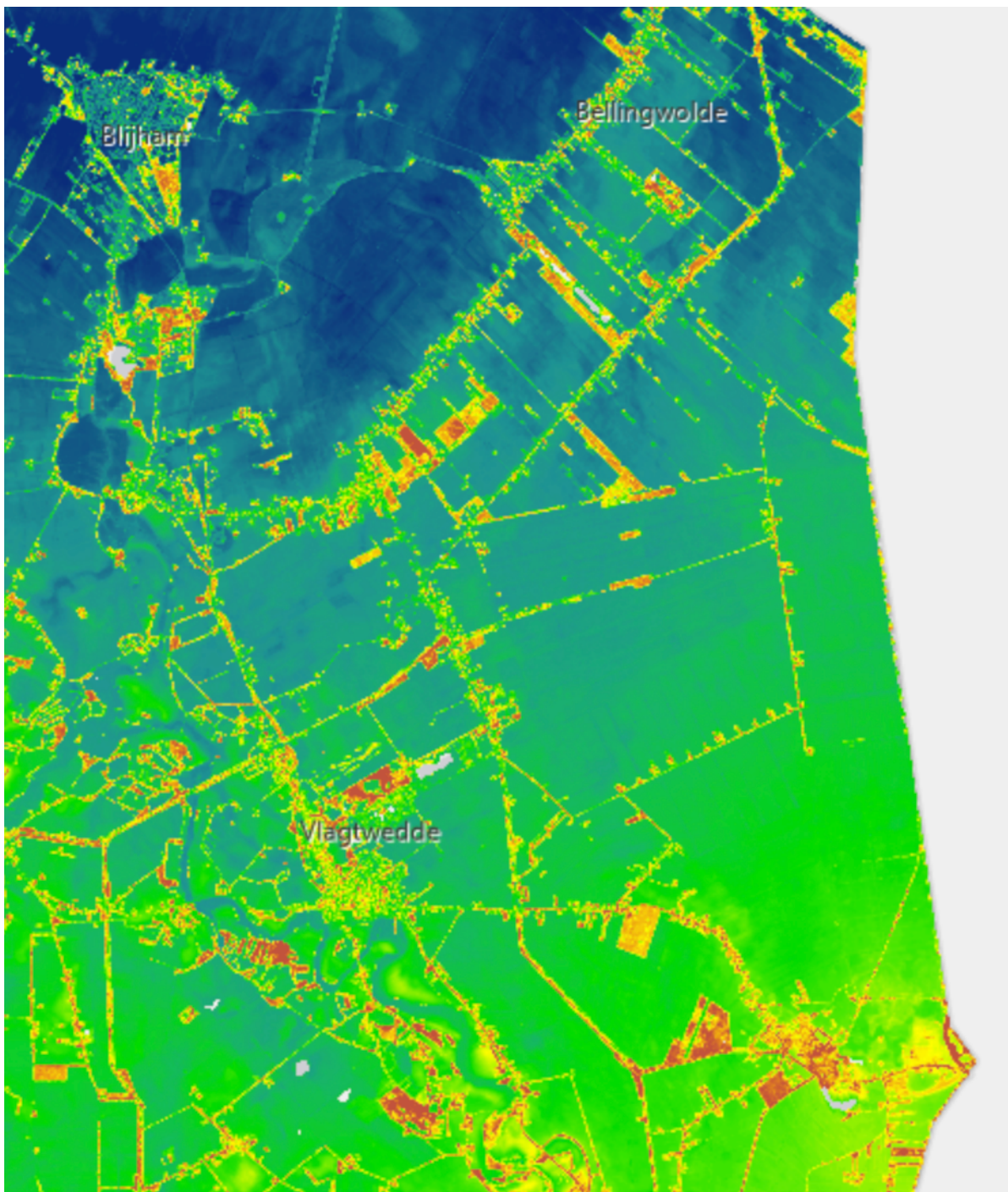

Infobestand 1e etappe Camino Westerwolde Noord Bourtange - Bellingwolde.

Hoogte kaart 1e etappe Camino Westerwolde Noord.

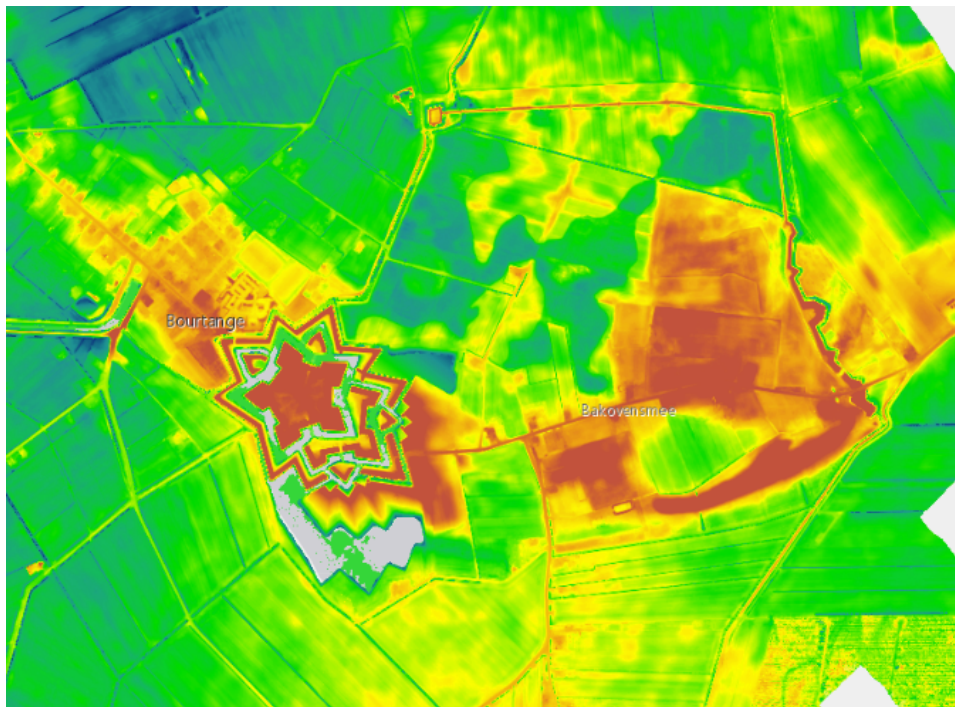
Wat opvalt aan deze hoogte kaart dat Bellingwedde laag ligt tegen de rand aan van de oude Dollardberging en dat Bourtange hoger ligt.

Links onder is de oude bedding van de Ruiten Aa zichtbaar.

Bourtange.

WELKOM IN HET JAAR 1742!

Vlakbij de Duitse grens, in het prachtige Westerwolde ligt de vesting Bourtange. Een uniek historisch verdedigingswerk dat zijn gelijke niet kent. Heden en verleden gaan perfect samen in deze kleine, sfeervolle vestingstad.

In 1580 gaf Willem van Oranje opdracht om op een zandrug in het Bourtangermoeras, op de grens met het huidige Duitsland, een fort aan te leggen. In 1593 werd de vesting in opdracht van Willem Lodewijk van Nassau opgeworpen. Tussen 1593 en 1851 was Bourtange een belangrijke vesting. Toen de vesting in 1851 werd opgeheven ontstond een agrarisch dorp. Slechts een aantal gebouwen herinnerden nog aan de glorie van vroeger. In de jaren zestig van de vorige

eeuw nam de gemeente Vlagtwedde het initiatief om de vesting te reconstrueren. Het plan werd uitgevoerd tussen 1967 en 1992. Wallen werden opnieuw opgeworpen, grachten werden gegraven en soldatenbarakken werden gebouwd. Bezoekers van het Bourtange van nu wanen zich eeuwen terug in de tijd. Maak kennis met de vesting die nooit werd ingenomen..

GESCHIEDENIS VAN 1580 TOT 2004

Voor het ontstaan van de vesting moeten we terug naar de Tachtigjarige Oorlog. In de 16e eeuw beheersten onze voorouders de grondwaterstand nog niet. Grote onbegaanbare moerassen bedekten de helft van de huidige provincies Groningen en Drenthe. Die moerassen waren slechts op enkele plaatsen, harde zanderige passen, doorgankelijk, waaronder de 'twee uur gaans lange, slechte pas' over de plaats waar later Bourtange zou ontstaan. In maart 1580 kwam door het verraad van George van Lalaing, graaf van Rennenberg, de in 1577 door de Staten-Generaal benoemde stadhouder van Friesland, Groningen en Drenthe, de stad Groningen in handen van de Spanjaarden. Later in het jaar 1580 gaf prins Willem van Oranje opdracht om een schans met vijf bastions aan te leggen op de zandrug in het moerasgebied op de grens met Duitsland. Over deze zandrug, of tange, liep de weg die de stad Groningen verbond met Lingen en Westfalen. De Spanjaarden gebruikten deze route onder meer om de stad te bevoorraden. De prins hoopte door het aanleggen van de schans deze belangrijke route te blokkeren, zodat de stad Groningen geheel geïsoleerd zou komen te liggen.

UITBREIDINGEN

In 1619 werd overeenkomstig de nieuwste inzichten en de toegenomen vuurkracht van het geschut de hoofdwal verbreed en verhoogd. In 1631 kwam de regering van Stad en Lande tot het besef, dat het moeras rondom Bourtange begon te verdrogen. Om dit tegen te gaan besloot zij ten zuid-westen van Bourtange een

rijdsdam in de Ruiten A te leggen en het aldus gestopte bovenwater door een nieuw te graven kanaal, het Moddermansdiep, naar de vesting te leiden. De uitgegraven grond diende aan de noordzijde van het kanaal tot leidijk. In 1645 werden aan de oostzijde buiten het kroonwerk twee hoornwerken toegevoegd. In 1665 dreigde een inval van de Bisschop van Munster in Westerwolde. De schans op Bourtange was geheel vervallen, de palissaden waren omgestort, de doornheggen op de taluds waren afgestorven, de klap en de hamei voor de Vriesse Poort waren neergevallen.

Het garnizoen bestond slechts nog uit 50 man. Alles werd hersteld, het geboomte gekapt en het garnizoen versterkt met een compagnie krijgsvolk, waarvoor extra barakken werden gebouwd. De bisschop drong door tot Winschoten, maar slaagde er niet in Bourtange te veroveren. In 1681 bleek het moeras rondom de schans Bourtange geheel droog te zijn, doordat de boeren de leidijken hadden doorgestoken en sloten hadden gegraven en het moeras tot weiden en hoven hadden gemaakt. Het duurde tot 1737 voordat er op last van de Staten Generaal door ingenieur Pieter de la Rive een plan werd ingediend om de schans Bourtange weer in verdedigbare toestand te brengen. Dit plan werd in de jaren 1739 tot 1742 uitgevoerd. Aan de oostzijde werden twee ravelijnen en een halve maan toegevoegd. Het voorterrein werd gefatsoeneerd tot een glacis, zijnde een geleidelijk naar de vesting oplopend terrein, dat aan de oostzijde werd begrensd door een afgegraven natte horizon, groot 24 ha., welke 31 cm beneden de zomer-waterspiegel lag. Ook de bebouwing binnen de vesting werd toen geheel voltooid. Zo had de vesting haar grootste omvang bereikt.

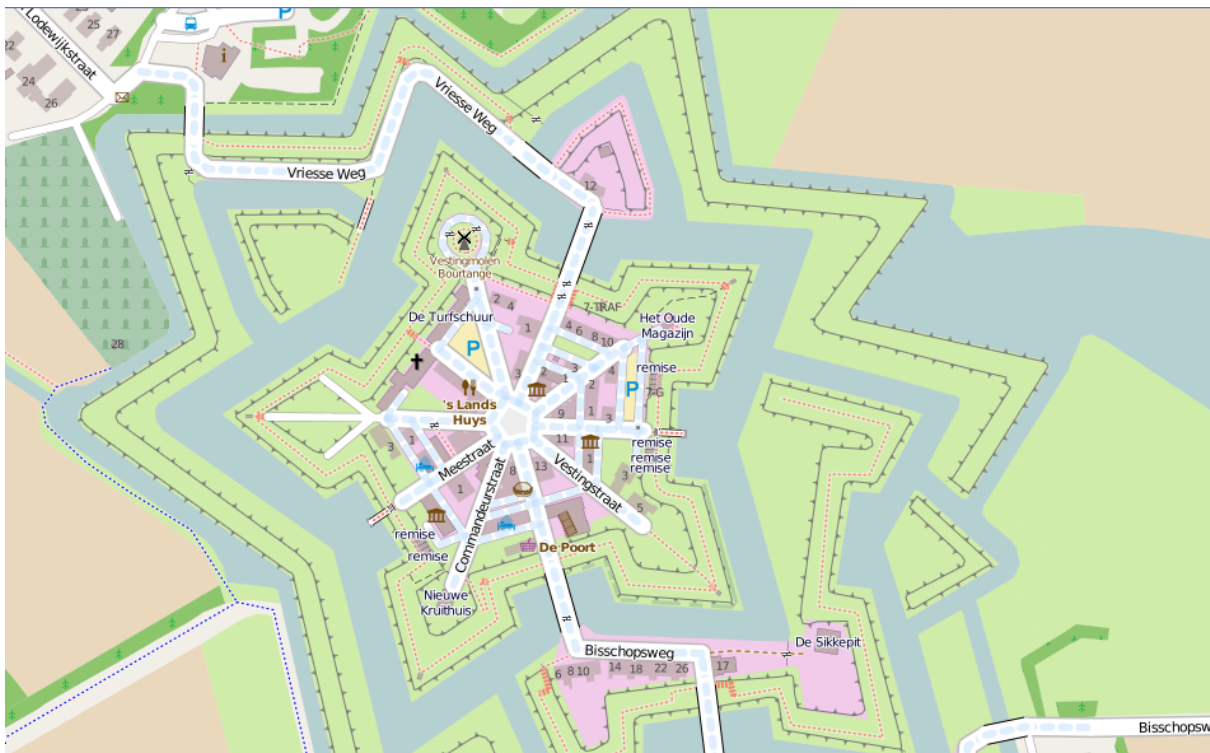
Reconstructie van de vesting

Vanaf het begin van de jaren zeventig begon men met het opnieuw graven van de grachten, het vormen van de wallen en het reconstrueren van de bebouwing. Dit alles in de stijl van vroeger, grotendeels met behulp van oude kaarten en tekeningen. Uiteraard werden er meerdere aanpassingen gedaan om de vesting leefbaar te maken. Hedendaagse eisen werden ingepast in het karakter van vroeger. Zo zijn de vroegere opslagplaatsen onder de wallen nu garageboxen voor de bewoners van de vesting. In 1992 was het werk klaar. In 2001 werden er nog twee nieuwe gebouwen opgeleverd. Een soldatenbarak en het voormalige koetshuis. De gebouwen zijn in gebruik als hotelaccomodatie. Na vele jaren werk ligt de vesting Bourtange er bijna net zo bij als in het jaar 1742, op het 'Backhuys' (tweede vleugel van 's Lands Huys) na.

DE NATTE HORIZON

In 1681 bleek het moeras rondom de schans Bourtange geheel droog te zijn, doordat de boeren de leidijken hadden doorgestoken en sloten hadden gegraven en het moeras tot weiden en hoven hadden gemaakt. Het duurde tot 1737 voordat er op last van de Staten Generaal door ingenieur Pieter de la Rive een plan werd ingediend om de schans Bourtange weer in verdedigbare toestand te brengen. Dit plan werd in de jaren 1739 tot 1742 uitgevoerd. Aan de oostzijde werden twee ravelijnen en een halve maan toegevoegd. Het voorterrein werd gefatsoeneerd tot een glacis, zijnde een geleidelijk naar de vesting oplopend terrein, dat aan de oostzijde werd begrensd door een afgegraven natte horizon, groot 24 ha., welke 31 cm beneden de zomer-waterspiegel lag. Ook de bebouwing binnen de vesting werd toen geheel voltooid. Zo had de vesting haar grootste omvang bereikt.

De vesting is geheel gereconstrueerd. Naast de cultuur-historische waarde van het project, vormt de Natte Horizon een goede aanvulling voor de bezoekers van de vesting, omdat het kan meewerken aan een langere verblijfsduur. Bovendien schept het werkgelegenheid en biedt het mogelijkheden voor nieuwe bronnen van inkomsten. De afgegraven zandgrond uit het gebied zal worden gebruikt om het naastliggende gebied van het Groninger Landschap op meerdere plekken op te hogen, waardoor een geaccidenteerd terrein ontstaat waar toeristen kunnen fietsen en wandelen.

Bezienswaardigheden

In en om de vesting Bourtagne is ontzettend veel te zien. Denk bijvoorbeeld aan de verschillende officiershuizen (Majoorwoning, Kapiteinswoning, Commanderie, Meesterswoning, Convoimeesterswoning) de Pastoorwoning, de soldatenbarakken, de kanonnen, de twee toegangspoorten, de secreten (toiletten van vroeger), de bastions, de bruggen, de grachten, de wallen, de wachthokjes, het schilderachtige Marktplaatsje, de kerk, de turfschuur, de rosmolen, de standerdmolen, de synagoge, de kruithuizen, de voormalige smederij, de brugwachtershuizen, enzovoort. Hieronder zijn een aantal van deze bezienswaardigheden uitgelicht.

Standerdmolen

Ooit beschikte Bourtagne over een stander koren- en pelmolen. Deze kleine houten windmolen stond op het Molenbastion, maar verloor met het vertrek van de soldaten zijn functie. De molen werd in 1832 verkocht en verplaatst naar het gehucht Ter Haar, waar hij nog steeds te bewonderen is. Sinds 1980 staat een nauwkeurige kopie van deze vroeg-zeventiende-eeuwse molen op de gereconstrueerde wal in Bourtagne, waarmee de vesting 'zijn' molen terug heeft. Het origineel is het enige overgebleven exemplaar in Noord-Nederland.

Protestantse kerk

De eerste Protestantse kerk in de provincie Groningen werd gebouwd voor 1607. Dit kerkje werd in 1869 afgebroken en vervangen door het huidige gebouw, dat inmiddels ook al ruim 130 jaar oud is. In deze kerk is nog een credobord, in de vorm van een drieliuk, uit 1607 te zien.

Houten Paard

Voor het Majoorlogement staat de reconstructie van het houten paard. Een martelwerktuig uit vroeger tijden. De gestraften werden op het paard geplaatst, waarna gewichten aan hun voeten werden bevestigd. Gereconstrueerd in 1988.

Het Marktpllein

In het midden van de vesting vindt u het Marktpllein. Alle straatjes komen uit op dit plein. Het eeuwenoude plein wordt volledig omgeven door 16 ,350 jaar oude, lindebomen. De belangrijkste huizen (officiershuizen) zijn gevestigd op het Marktpllein. In de ring daarbuiten zijn de barakken van de soldaten gesitueerd.

Het Nieuwe Kruithuis

Dit sobere gebouw diende vroeger als opslagruimte voor kruit. Toen het Oude Kruithuis, dat aan de andere kant van de vesting staat, te klein werd, besloot men een grotere kruitopslag te bouwen. Er kon maar liefst 45.000 pond van dit explosieve goedje worden opgeslagen! .

Rosmolen

In een geheel gereconstrueerd gebouw staat een originele rosmolen 'klaar voor gebruik'. De molensteen wordt in beweging gebracht door een paard (ros). Door het spoorwiel ontstaat de uiteindelijke draaisnelheid van de molensteen. Het gebouw en de naastgelegen molen op de vestingwal worden regelmatig voor het publiek opengesteld.

Secreten

In de vesting staan drie 'secreten'. De kleine houten gebouwtjes, die boven het water stonden, werden gebruikt als toilet voor de soldaten. De officiers hadden een eigen toilet in of bij het huis aan het Marktpllein. Bij opgravingen onder de secreten zijn Eveel archeologische vondsten gedaan. Blijkbaar was dit een geliefde plaats om rommel weg te gooien. Deze vondsten zijn te bezichtigen in Museum

"De Baracquen".

U bezoek aan de vesting is incompleet als u diverse musea en exposities niet hebt gezien. In de vesting treft u zes gebouwen aan, waarin u een indrukwekkende reis maakt door de geschiedenis van Bourtange. In het informatiecentrum kunt u hiervoor een combinatie-entreekaart kopen.

Terra Mora

In "Terra Mora" komt de relatie tussen het moor (moeras) en de vesting centraal te staan. Wat is de cultuur en natuurhistorische waarde van de vesting en het omringende natuurgebied? Terra Mora geeft Vesting Bourtange een attractie die helemaal van deze tijd is, voor jong en oud.

Museum De Baracquen

Ooit boden de barakken onderdak aan de in Bourtange gelegde soldaten. Hoe dat moet zijn geweest kunt u zien in één van de barakken die is ingericht als soldatenverblijf anno 1742. Bovendien vindt u hier het museum voor Bourtanger vestingvondsten. Allerlei oude gebruiksvoorwerpen die bij de reconstructie van de vesting werden gevonden, hebben een plaats gekregen in dit bijzondere museum.

Kapiteinswoning

Een van de meest pittoreske panden van de vesting is de Kapiteinswoning. Deze in 1661 gebouwde officierswoning vormt thans de helft van het vroegere "Capiteynslogement", naast het convooimeestershuis. In de woning vindt u nog de oorspronkelijke 17e eeuwse schouw en plavuizenvloeren. In het gerestaureerde deel is een fraaie stijkamer ingericht. De voormalige keuken is ingericht als permanente expositieruimte. De Kapiteinswoning biedt een getrouw beeld van het leven in de vroegere vesting.

Synagoge

In de Batterijenstraat vindt u de Synagoge. De voormalige synagoge dateert uit 1842 en deed tot de tweede wereldoorlog dienst als gebedshuis voor de in Bourtanger woonachtige joden. Bijna alle Joodse inwoners van Bourtange werden tijdens de oorlog gedeporteerd. Slechts vijf van hen keerden terug. Het stijlvol gerestaureerde gebouw is de enige goedbewaard gebleven synagoge langs de Nederlands-Duitse grens. Het is nu ingericht als synagogaal museum. U vindt er ondermeer oude voorwerpen en foto's.

De Dagen van Roem

Hier draait een film met het verhaal van de opbouw van de vesting, het verval in de 19e eeuw door veranderde oorlogsvoering en de uiteindelijke reconstructie in de tweede helft van de 20e eeuw.

Het nieuwe Kruithuis

Het Nieuwe Kruithuis dat voeger gebruikt werd voor de opslag van maar liefst 45.000 pond kruit heeft een nieuw leven gekregen. Bourtange heeft er een nieuw museum bij in het Nieuwe Kruithuis onder de noemer 'Kunst in het Kruithuis'. Viltkunstenaar Agnes Spruit bijt de spits af met een levensgrote sculptuur van Moeder Aarde en side works van natuurlijk vilt en natuurlijk materiaal. Een prachtig gedicht op viltten wandkleden vertelt haar verhaal.

Vlagtwedde.

Vlagtwedde is ontstaan op een van de zandruggen die in het voormalige [Boertangermoor](#) (moor is de plaatselijke aanduiding voor moeras) lag.

Vroegere naam is Flachtwide een samensmelting van Flacht= "wat dooreengestrengeld is" en widu is hout/struikgewas.

Kerk Vlagtwedde.

Het kerkgebouw dateert uit de 13e eeuw, maar het middeleeuwse karakter gaat verborgen achter de muren, die in de 20e eeuw zijn witgepleisterd. In de eerste helft van de 16e eeuw is de kerk uitgebreid met het huidige koorgedeelte. In 1837 werden de binnenmuren bepleisterd. De kerktoeren is in 1856 tegen de kerk aan gebouwd ter vervanging van een vrijstaande klokkenstoel. Volgens andere beschrijvers van religieus erfgoed in Groningen zou het hier echter om de vervanging van een grotere vrijstaande klokkentoren gaan. Bij herstelwerkzaamheden in 1933 werden ook de buitenmuren bepleisterd. De kerk onderging in 1975-1976 een restauratie. De preekstoel dateert uit de 17e eeuw. Het kerkorgel werd in 1901 gebouwd door de Leeuwarder orgelbouwersfirma Bakker & Timmenga. Het werd in 1981 gerestaureerd. De luidklok in de toren dateert van na de Tweede Wereldoorlog, de oorspronkelijke klok is geroofd door de Duitse bezetters.

Veele.

Veele ligt in het noorden van de gemeente, waar de weg van Ter Apel naar Winschoten, de N976 het Mussel-Aa-kanaal kruist. Iets ten westen van het plaatsje stroomt de Ruiten-Aa. Vlak boven Veele vloeit deze samen met het Veelerdiep en stroomt dan verder als de Westerwoldse Aa. De naam Veele kan komen van vaal = bleek of van felewa = wilg.

Bijzondere fietsbrug.

Noabers badde of Mercedesbrug

De kanalen werden in de periode na de Tweede Wereldoorlog gesloten voor de scheepvaart en kregen alleen een functie voor de waterhuishouding van Westerwolde. Door de schaalvergroting en concentratie werd de aardappelmeelfabriek gesloten door [Avebe](#). In de laatste decennia van de 20e eeuw werd gepoogd de streek voor het toerisme te ontwikkelen. Dit resulteerde in het openstellen van het Ruiten Aa kanaal en B.L. Tijdenskanaal voor de pleziervaart en het Mussel Aa Kanaal voor de kanovaart. Ook werd er een fietspaden aangelegd in de buurt van Veelerveen richting [Loosterveen](#) en langs het Mussel Aa Kanaal richting [Veele](#). Op de kanaalkruising ligt een brug met drie armen, [Noabers Badde](#) (Gronings: brug van de burenen) of Mercedesbrug, waarover alle drie de oevers te bereiken zijn.

Veelerveen.

Rond 1900 was er al enige bebouwing aanwezig, maar de nederzetting groeide uit toen de [Vereniging ter bevordering van de kanalisatie van Westerwolde](#) het [B.L. Tijdenskanaal](#) (1911), het [Ruiten-Aa Kanaal](#) (1920) en het [Mussel Aa Kanaal](#) (1916) had laten graven. Veelerveen ontstond precies op de plek waar deze kanalen samenkomen. De kanalen leidden ook tot de vestiging van de [aardappelmeelfabriek](#) 'Westerwolde'. Na de [vervening](#) werd het dorp grotendeels agrarisch.

Vriescheloo.

Vriescheloo is omstreeks de twaalfde eeuw ontstaan als een randveenontginningsdorp, dat in verschillende fasen is verschoven van de oevers van de Westerwoldse Aa naar zijn huidige plek. De fundamenten van een oudere kerk zijn opgegraven in 1939 en 1940. Bij ruilverkavelingswerkzaamheden is in 1987 een steenhuis uit de veertiende eeuw blootgelegd. De naam Vresschenlo komt voor op de aanvulling van een lijst van kerken van de Abdij van Corvey, die in de dertiende eeuw is ontstaan. In 1316 heet het dorp kortweg Loo.

De oorsprong van de naam Vriescheloo is omstreken. Volgens deskundigen is de naam afkomstig van Friezen die zich in of bij het bos (loo) zouden hebben gevestigd. Daarbij werd tevens verwezen naar een tekst op de preekstoel van de hervormde kerk met het opschrift "Doccumanus abbas me fieri fecit. Ao 1560" staat. Het zou dus gaan om een schenking vanuit Dokkum. Volgens Meekhoff Doornbosch verwijst 'Doccumanus' echter naar Harmannus Doccumanus, die in het jaar 1570 abt van het klooster Feldwerd was. Mogelijk heeft men de afgedankte preekstoel van het klooster overgenomen. Waarschijnlijker is echter dat het voorvoegsel vressche de betekenis heeft van 'vers', 'fris' of 'nieuw' ("het nieuwe loo"), ter onderscheiding van Lutjeloo, van waaruit de plaats zou zijn gesticht.

Aan het einde van de middeleeuwen, toen het veen grotendeels verdwenen was, vestigde men zich op het hoger gelegen land aan de huidige Dorpsstraat, een zandrug. De Ossedijk maakte deel uit van de voormalige handelsroute tussen Winschoten, Bourtange en Münster. Een uiteindelijke dorpsstructuur, met de 18e-eeuwse kerk van Vriescheloo als middelpunt, ontstond in de tijd van de Franse overheersing. In het begin van de 20e eeuw vormde het centrum van Vriescheloo een lang lint van bebouwing. Er woonden toen vooral mensen die actief waren in de landbouw, alsook een aantal winkeliers.. In het dorp staat de monumentale korenmolen De Korenbloem.

Veendiep.

Als we verder inzomen op de hoogte kaart dan zien we Bourtange liggen als vestingdorp. Het Veendiep vormt met de bijbehorende plassen, ontstaan door zandwinning en het nabijgelegen bosgebied een natuurgebied, dat dezelfde naam als het kanaal heeft gekregen: het Veendiep.

B.L. Tijdenskanaal.

Het B.L. Tijdenskanaal maakte deel uit van het kanalisatieplan voor Westerwolde. Dit plan is gemaakt door de waterbouwkundige A.J.H. Bauer in opdracht van de Vereniging ter bevordering der kanalisatie van Westerwolde in 1893. Belangrijk initiatiefnemer voor deze vereniging was Boelo Luitjens Tijdens, een herenboer in Nieuw Beerta en Tweede Kamerlid. Westerwolde had begin 20e eeuw enorm te lijden van wateroverlast. Deze was het gevolg van de ontginning en vervening van het Bourtangermoeras. Dit moeras temperde oorspronkelijk door de opzuigende werking van het veen de wisseling van de waterstanden in de beekjes Ruiten-Aa en Mussel-Aa. Doordat het grotendeels afgegraven was kregen ze een zeer onregelmatig debiet. Boelo Tijdens streefde de aanleg van kanalen na in Westerwolde en oostelijk Oldambt waarmee het overtollige water snel kon worden afgevoerd en Westerwolde voor scheepvaart toegankelijk zou worden. In 1905 begon de uitvoering van het plan en 1911 werd het B.L. Tijdenskanaal aangelegd.

Bellingwolde.

Bellingwolde is een dorp van 3762 inwoners met inbegrip van de omliggende gehuchten Den Ham, Rhederbrug en Rhederveld). Het draagt het karakter van een streekdorp en heeft een lengte van ruim 4 kilometer. Het is een beschermd dorpsgezicht. Bellingwolde is in de Middeleeuwen ontstaan op een zandrug. Het hoorde aanvankelijk bij Reiderland, maar door het oprukken van de Dollard verdween deze streek voor een groot deel in de golven en kwam Bellingwolde onder Westerwolde te vallen waartoe het nog steeds wordt gerekend. Vanuit Bellingwolde is er, getuige de voormalige opstreckende verkaveling land gewonnen op de Dollard. Hierdoor kwam Bellingwolde op een zandrug te liggen die de klei van de Dollard in het westen scheidde van het veen in het oosten van het Bourtangermoeras. Ook dit werd ontgonnen vanuit Bellingwolde.

In de 19e eeuw vormden de vruchtbare kleigronden de basis voor de groei van de welvaart van de Bellingwolder boeren. Door de hoge graanprijzen tussen 1850 en 1875 specialiseerden velen van hen in de akkerbouw en verwierven een hoge mate van welvaart. Van deze - vroegere - welvaart getuigen een aantal grote herenboerderijen in het dorp. In diezelfde tijd groeide het dorp naar het zuiden. Tegenover de zeer rijke herenboeren stonden de arme arbeiders en de spanningen tussen deze bevolkingsgroepen leidden er in 1892 toe dat er een opstand uitbrak, die met behulp van soldaten werd neergeslagen.

Museum de oude Wolden,

Museum de Oude Wolden(MOW) is al sinds 1973 een museum. Van het begin af aan richt het museum zich op kunst en geschiedenis. Sinds 2012 kent MOW nog maar twee vaste presentaties, een opstelling rond fijnschilder en magisch realist Lodewijk Bruckman en 24K, met wisselende expositieruimte voor regionale kunstenaars. Het museum programmeert twee tot drie keer per jaar een nieuwe, omvangrijke hoofdexpositie waarbij zowel artistieke als streekhistorische onderwerpen aan bod komen. Verder is het onderzoeken van het eigene van de streek, en dan met name Westerwolde, een apart thema. MOW is zo steeds opnieuw een heel nieuw museum. MOW zoekt in zijn programmering naar verrassing en een net wat andere blik op soms alledaagse zaken. De eigen collectie van ettelijke duizenden streekhistorische en artistieke objecten is hierbij een vertrek- maar niet een eindpunt. Achter de schermen werkt het museum aan het beschrijven en toegankelijk maken van deze collectie.

Magnuskerk Bellingwolde.

De Magnuskerk in Bellingwolde dateert vermoedelijk uit de veertiende eeuw. Het oorspronkelijke gebouw is ernstig beschadigd door de uitbreiding van de Dollard en in 1527 geheel vernieuwd, onder andere met materiaal van de in 1504 gesloopte kleine toren van Ulsda.[1] Daarbij kreeg de kerk een laatgotisch uiterlijk met een versmald driezijdig gesloten koor. Volgens een bericht uit 1510 was de kerk gewijd aan de heilige Magnus. Later beweerde men dat het gebouw was gewijd aan de apostel Jacobus. Kennelijk was er sprake van verwarring met de gesloopte Jacobuskerk van Houwingaham.

De kerk ging in 1593 over in protestantse handen. De omwenteling verliep zonder noemenswaardige problemen. Er werden geen vernielingen aangericht. In 1929 werd de kerk gerestaureerd, waarbij ook de witte pleisterlaag van de buitenmuren werd gehaald. De kerk heeft een vrijstaande toren waarvan de onderbouw dateert uit 1720 en de bovenbouw uit 1909. In de toren bevinden zich twee historische luidklokken die gegoten zijn in 1697 en een die gegoten werd in 1979. Het mechanische uurwerk uit de toren dateert uit de 17e eeuw en is dus ouder dan de toren zelf. Op de vloer van de toren ligt een zandstenen grafsteen uit de 12e of 13e eeuw.

De preekstoel dateert uit 1660 en is vervaardigd door meester-kistenmaker Christopher. Het kerkorgel is in 1797 gebouwd door Heinrich Hermann Freytag en Frans Casper Snitger. Magnus, patroonheilige van de kerk, van Trani was in de eerste helft van de derde eeuw bisschop van de Zuid-Italiaanse havenstad Trani. Hij stierf de marteldood en wordt als heilige vereerd. Zijn gedachtenis is op 19 augustus.

Rechthuis Bellingwolde.

Volgens de muurankers in de voorgevel is het Rechthuis gebouwd in 1643, maar de kern van het pand is naar alle waarschijnlijkheid nog een stuk ouder: het is goed mogelijk dat hier al in 1456 een rechthuis stond.

Tot 1811 werd hier het Rechthuis gebruikt door de 'richter' van Bellingwolde- Blijham. Hij sprak recht in civiele zaken. De richter, die werd aangesteld door de Stad, woonde op de Rigttersborg aan de Hoofdweg. In 1811 werd de rechtstoel opgeheven en kon de bevolking zijn recht halen in Winschoten. Het gebouw kwam in particuliere handen, maar werd in 1937 aangekocht door de gemeente. Pas jaren later (vanaf 1955) werd het inmiddels zeer vervallen huis gerestaureerd. Het Rechthuis werd herbouwd in verschillende stijlen. Zo werd

Pelgrimeren
in Groningen

de voorgevel opgetrokken in 18e-eeuwse stijl en de achtergevel in 17e-eeuwse stijl. Tegenwoordig is het Rechthuis in gebruik als woonhuis en is het niet te bezoeken.